

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxeimedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORII ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashevich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Bo'taev O'tkir Eshboevich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
Umarova Malika Nematjanovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Рахмонов Джамшид Одил угли	

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
Avazbek Jo'rayev	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
Абдулаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
Mohichexra Melikovna Mo'minova	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI	233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI	239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
Daminov Mirvoxid Isroilovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL	255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIIYA JARAYONLARINING INNOVATION SAMARADORLIKKA TA'SIRI	264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI	276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li	
INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES.....	282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna	
COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN	290
Shokhrukh Ziyavaddinov	
O'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI	299
Norqulov Mirsaid To'lqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi	

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O'RNI: XORIJ TAJRIBASI	317
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	334
Adilova Zohida Ikromjonovna	
MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	339
Umurzakov Dilshodbek Hakimovich	
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ	345
Хамидов Далер Дилшодович	
ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG'IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA.....	351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN'S E-COMMERCE	356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod	
IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....	362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna	
XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	374
Islomov Bobur Bahodir o'g'li	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	385
Sobitova Ra'no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o'g'li	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS	388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH.....	394
Kalanova Moxigul Baxritdinova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
BALIQCILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQUINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI	416
Xasanov Komil Mutalibjanovich	
TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL	421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES	426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI	438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi	
NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH.....	442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI.....	448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQUISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI	452
Zaripova Sayohat Zafarovna	
IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES.....	462
Mamatova Sevara Ilhom kizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	470
Toshpulatov Davron Akromovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI	482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA	493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi	
AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA).....	499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI.....	506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich	
KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich	

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li	
MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI.....	527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich	
BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi	
РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ	542
Алиева Сусанна Сейрановна	
ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машхура Тоирхоновна	
KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTIONAL ROLI	554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH INVESTITSİYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH	561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH.....	568
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	573
Doliyev Samandar Toirovich	
MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSİYALASH USULLARI.....	579
Sapayev Azamat Rustamovich	

MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSIYALASH USULLARI

Sapayev Azamat Rustamovich

Urganch davlat tibbiyot instituti
Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektor
E-mail: sapayev_a@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash zaruriyati, mavjud imkoniyatlari hamda ularni amalga oshirish usullari yoritilgan. Shuningdek, mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini samarali diversifikatsiyalash bo'yicha xulosa va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: mintaqada, iqtisodiyot, tarmoq, diversifikatsiya, diversifikatsiyalash, usul.

Abstract. This article discusses the necessity of diversifying regional economic sectors, existing opportunities, and methods for their implementation. It also presents conclusions and recommendations for the effective diversification of regional economic sectors.

Key words: region, economy, sector, diversification, diversification process, method.

Аннотация. В данной статье рассмотрены необходимость диверсификации отраслей экономики региона, существующие возможности и способы их реализации. Также представлены выводы и рекомендации по эффективной диверсификации отраслей региональной экономики.

Ключевые слова: регион, экономика, отрасль, диверсификация, диверсифицирование, метод.

KIRISH

Mintaqaviy iqtisodiyotni barqaror va mutanosib rivojlantirishda tarmoqlarni diversifikatsiyalash muhim strategik yo'nalish hisoblanadi. Diversifikatsiya iqtisodiyotni bir yoki ikki asosiy tarmoqqa bog'liqlikdan chiqarib, turli sohalarni rivojlantirish orqali xavf-xatarlarni kamaytirish va barqaror o'sishni ta'minlash jarayonini aks ettiradi. Xomashyoga yo'naltirilgan iqtisodiyotga ega hududlarda diversifikatsiya zaruriyati yuqori bo'ladi. Mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi, investitsiya muhiti yaxshilanadi, eksport salohiyati oshadi va aholi daromadlari barqarorlashadi. Shu bois, mazkur jarayonni ilmiy asoslangan usullar orqali amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Diversifikatsiya iqtisodiyotni bir xil tarmoqqa bog'liqlikdan xalos etib, uning ko'p tarmoqli va muvozanatli rivojlanishini ta'minlaydi. Ushbu jarayon iqtisodiy xavflarni kamaytiradi. Chunki bir tarmoqdagi pasayish boshqa tarmoqlar hisobiga qoplanishi mumkin. Mintaqada diversifikatsiyalash iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ishsizlik darajasini kamaytirish, investitsiyalarni jalb qilish, eksport tarkibini kengaytirish va innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish kabi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash usullarini o'rganish yuzasidan turli tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, tadqiqotlarda sanoat korxonalarida mahsulot ishlab chiqarish jarayonlarini diversifikatsiyalashning ahamiyati va o'rnini o'rganilgan [1]. Ushbu tadqiqot korxonalar faoliyatini kengaytirishni o'z ichiga oladi. Yana bir tadqiqotlarga asosan, iqtisodiy munosabatlar globalashuvi sharoitida O'zbekiston sanoatini rivojlantirishning asosiy strategiyalari qatorida ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash muhim ahamiyat kasb etadi [2]. Bu yo'nalish korxonalarida strategiyalarni belgilash uchun qo'llaniladi. Boshqa yana bir tadqiqotlarga asosan, resurslar ishlab chiqaruvchi mintaqada iqtisodiy diversifikatsiyani tashkil etish mexanizmlari tizimlashtirilgan [3]. Bu holatda iqtisodiy diversifikatsiyalash turlariga e'tibor qaratiladi. Yana boshqa xil tadqiqotlarga asosan, marketing tahlili diversifikatsiya strategiyasini bozor kuchini oshirish nuqtai nazaridan o'rganadi. Xususan, mintaqadagi kompaniyalar bozor tebranishlaridan faqat turli xavf profillariga ega bo'lgan biznes yo'nalishlarini amalga oshirish orqali faoliyat yuritishi mumkin [4].

Shuningdek, boshqa xil tadqiqotlarda mintaqaviy iqtisodiyotning taraqqiyoti bevosita diversifikatsiyani amalga oshirishga bog'liqligi asoslangan. Bu borada mintaqaviy iqtisodiy diversifikatsiyaning turli jihatlari o'rganilgan [5]. Ya'ni, unda 2000–2014-yillarda tarmoq bandlik tuzilmalari, yalpi qo'shilgan qiymat va sanoat ishlab chiqarishidagi o'zgarishlar tahlili natijalari hamda mintaqaviy iqtisodiy diversifikatsiya jarayonlarining miqdoriy baholari va ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri keltirilgan. Yana bir tadqiqotlarda esa investitsiya risklarini boshqarishning samarali usuli sifatida diversifikatsiya konsepsiyasi keng yoritilgan [6]. Unga binoan, diversifikatsiyaning asosiy maqsadi sifatida xavflarni kamaytirish va portfel daromadligini barqarorlashtirish belgilangan. Boshqa manbalar asoslashicha, diversifikatsiya xavfni ko'pgina sohalarga tarqatib, iqtisodiyotni zarbalarga ta'sirchan qiladi [7]. Aniqroq qilib aytganda, diversifikatsiya samaradorlik va innovatsiyalarni oshirishga olib keladi. Bu borada yangi sanoat tarmoqlarini kengaytirish orqali mamlakatlar o'sishning yangi manbalariga kirib, yangi texnologiyalar va mahsulotlarni ishlab chiqishlari mumkin bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot ishini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida qo'llaniladigan turli usullardan foydalanildi. Xususan, ushbu tadqiqotda mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash usullarini tadqiq etishda kuzatish, mantiqiy fikrlash, tarkibiy tahlil, qiyosiy tahlil, ilmiy abstraksiyalash, ma'lumotlarni guruhlash, analiz va sintez, induksiya hamda deduksiya usullaridan samarali foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Diversifikatsiya — iqtisodiyotning bir yoki bir nechta yetakchi sohalarga haddan tashqari bog'liqligini kamaytirib, turli tarmoqlarni parallel rivojlantirish orqali muvozanatli o'sishni ta'minlash jarayonidir. Shularga asosan, mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash quyidagi usullar orqali amalga oshiriladi:

- sanoatni diversifikatsiyalash. Sanoat tarmoqlarini kengaytirish va yangi ishlab chiqarish yo'nalishlarini joriy etish lozim hisoblanadi. Masalan, qayta ishlash sanoatini rivojlantirish, yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish va import o'rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarish shularga xos bo'ladi;
- qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash. Qishloq xo'jaligida mahsulot turlarini ko'paytirish va ularni qayta ishlash lozim. Bu intensiv dehqonchilik, agrosanoat klasterlarini tashkil etish va oziq-ovqat sanoatini rivojlantirish kabilarni o'z ichiga oladi;
- xizmatlar sohasini kengaytirish. Xizmatlar sohasi diversifikatsiyaning eng tez o'suvchi yo'nalishi hisoblanadi. Ushbu soha turizm, transport va logistika, axborot texnologiyalari hamda moliya va bank xizmatlari kabilarni o'z ichiga oladi;
- innovatsion va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish. Raqamli texnologiyalarni joriy etish iqtisodiyotni diversifikatsiyalashning muhim usulidir. Bu startaplarni qo'llab-quvvatlash, elektron tijoratni rivojlantirish va raqamli xizmatlarni joriy etish orqali amalga oshiriladi.

Avvalo, diversifikatsiya jarayonini samarali amalga oshirish uchun quyidagi mexanizmlar muhim ahamiyatga ega:

- davlat siyosatini takomillashtirish — soliq imtiyozlari, subsidiyalar va investitsiya dasturlari orqali tarmoqlarni rag'batlantirish;
- hududiy rivojlanish dasturlari — har bir hududning ixtisoslashuvini hisobga olgan holda strategiya ishlab chiqish;
- davlat-xususiy sheriklik — infratuzilma va sanoat loyihalarini amalga oshirish;
- klaster yondashuvi — ishlab chiqarish zanjirlarini birlashtirish orqali samaradorlikni oshirish.

Shuningdek, diversifikatsiya jarayonida investitsiyalar muhim o'rin tutadi. Bu borada to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar, mahalliy investitsiyalar, bank kreditlari va mikromoliyalashtirish hamda grantlar va xalqaro moliya institutlari mablag'lari kabi manbalardan samarali foydalanish zarur. Ammo investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay biznes muhitini yaratish, huquqiy kafolatlarni ta'minlash va infratuzilmani rivojlantirish lozim. Bu bo'yicha infratuzilma diversifikatsiyaning asosiy shartidir. Uning yo'nalishlari transport infratuzilmasini rivojlantirish, energetika ta'minotini yaxshilash, logistika markazlarini tashkil etish va raqamli infratuzilmani kengaytirish kabilarda namoyon bo'ladi. Ushbu chora-tadbirlar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish samaradorligini oshiradi.

Shular bilan birgalikda, diversifikatsiya jarayonida malakali kadrlar ham muhim o'rin tutadi. Shu bois, kasb-hunar ta'limi tizimini rivojlantirish, qayta tayyorlash va malaka oshirish dasturlarini joriy etish hamda ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini amalga oshirish lozim. Bu borada eksport tarkibini kengaytirish iqtisodiyot diversifikatsiyasining muhim qismi hisoblanadi. Bu esa yangi tashqi bozorlarni o'zlashtirish, mahsulot turlarini ko'paytirish va xalqaro standartlarga mos mahsulot ishlab chiqarish orqali amalga oshiriladi. Diversifikatsiya samaradorligini baholash uchun aniq ko'rsatkichlar tizimini joriy etish zarur. Ushbu ko'rsatkichlarga tarmoqlar ulushi, eksport hajmi, ish o'rinlari soni va investitsiyalar hajmi kabilar kiradi. Mazkur ko'rsatkichlar asosida

strategik qarorlar qabul qilinadi. Shulardan kelib chiqib, mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash usullari quyidagicha tavsiflanadi (1-jadval).

1-jadval. Mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash usullari

No	Diversifikatsiya usullari	Yo'nalishlari	Qo'llanish mexanizmi
1	Sanoatni diversifikatsiyalash	Yangi ishlab chiqarish tarmoqlarini rivojlantirish	Qayta ishlash sanoati va yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar
2	Qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash	Mahsulot turlarini ko'paytirish va qayta ishlash	Agroklasterlar va intensiv texnologiyalar
3	Xizmatlar sohasini kengaytirish	Yangi xizmat turlarini joriy etish	Turizm, logistika va IT xizmatlari
4	Innovatsion diversifikatsiya	Yangi texnologiya va innovatsiyalarni joriy qilish	Startaplar va raqamli iqtisodiyot
5	Eksportni diversifikatsiyalash	Yangi bozor va mahsulot turlarini kengaytirish	Sertifikatlashtirish va tashqi savdo siyosati
6	Investitsiyalarni diversifikatsiyalash	Turli manbalardan sarmoya jalb qilish	Xorijiy va mahalliy investitsiyalar
7	Hududiy diversifikatsiya	Hududlar ixtisoslashuvini kengaytirish	Erkin iqtisodiy zonalar, industrial parklar
8	Transport va infratuzilmani rivojlantirish	Logistika va transport tarmoqlarini kengaytirish	Yo'llar va logistika markazlari

Mazkur 1-jadvalga asosan, diversifikatsiya usullari mintaqaviy iqtisodiyotni kompleks ravishda rivojlantirishga qaratilgan. Undagi har bir usul muayyan tarmoq yoki yo'nalishni qamrab olsa-da, ular o'zaro bog'liq holda amalga oshirilganda yuqori samara beradi. Jumladan, sanoatni diversifikatsiyalash orqali ishlab chiqarish tarkibi takomillashtirilib, eksportbop mahsulotlar hajmi ortadi. Qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash esa ichki bozorni ta'minlaydi va qayta ishlash orqali qo'shimcha qiymat yaratadi. Bu borada mintaqada xizmatlar sohasining kengayishi bevosita aholi bandligini oshirish va iqtisodiyotda xizmatlar ulushini ko'paytirishga xizmat qiladi.

Innovatsion va raqamli diversifikatsiya zamonaviy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi sifatida texnologiyalar asosida yangi qiymat zanjirlarini shakllantiradi. Eksport va investitsiyalarni diversifikatsiyalash iqtisodiyotni tashqi xavflardan himoya qilishga imkon beradi. Hududiy diversifikatsiya esa har bir hududning tabiiy va iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish imkonini beradi. Transport va infratuzilma rivoji esa barcha sohalarni bog'lovchi asosiy omil sifatida xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi. Ya'ni, mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash hamda uzoq muddatli raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi. Shu bois, diversifikatsiya jarayonini ilmiy asosda rejalashtirish va uni samarali mexanizmlar orqali amalga oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Ushbu jarayon sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmatlar sohasi va raqamli iqtisodiyotni uyg'un rivojlantirishni talab etadi. Diversifikatsiyani samarali amalga oshirish uchun institutsional islohotlar, investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilmani rivojlantirish va kadrlar salohiyatini oshirish muhim ahamiyatga ega. Innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mintaqaviy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish mumkin. Shunday ekan, tarmoqlarni diversifikatsiyalash mintaqaning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, aholi farovonligini oshirish va milliy iqtisodiyotning uzoq muddatli rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, mintaqada iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiyalash ko'p qirrali va uzviy bog'liq jarayon bo'lib, uni samarali amalga oshirish uchun barcha yo'nalishlarda tizimli yondashuv talab etiladi. Tadqiq qilingan usullar kompleks tarzda qo'llanilganda, mintaqaning iqtisodiy barqarorligi va raqobatbardoshligi sezilarli darajada oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Maraimova K.Sh. Diversifikatsion jarayonlarni amalga oshirish modellari: sanoat korxonalarini faoliyatida. // Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 3(9), 2024. – 67 b. <https://inlibrary.uz/index.php/zdit/article/view/45679>
2. Sobitova R.S., Yormatov Sh. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida sanoatni diversifikatsiyalash. // Iqtisod va moliya, №11, 2012. – 31 b.
3. Петров Ю. Механизмы диверсификации экономики ресурсодобывающих регионов. // Энергетическая политика, №6(209), 2025. – с. 33.

4. Панькова Л.Н., Борис О.А. Эффективные стратегии диверсификации в экономике региона и хозяйствующих субъектов. // Социально-экономические явления и процессы, №7–8 (041–042), 2012. – с. 127.
5. Михеева Н.Н. Диверсификация структуры регионального хозяйства как стратегия роста: за и против. // Регион: экономика и социология, №4 (92), 2016. – с. 196.
6. G'ulomova K.A. Diversifikatsiya: investitsiya risklarini kamaytirishning samarali usuli. // "Raqamli iqtisodiyot" ilmiy-elektron jurnali, 9-son, 2024. – 410 b.
7. [Economic Diversification: Expanding Industries in SEZs](#)

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
